

Oslo 31. oktober 2025

Til Klima- og miljødepartementet

Postboks 8013 Dep.

0030 Oslo

Statsbudsjettet 2027 – innspill fra Norsk Forening for Fartøyvern

Norsk Forening for Fartøyvern organiserer over 200 av landets fredede og vernede fartøy. Fartøyene er fordelt langs hele kysten og på de store vassdragene. Vi organiserer rundt 75% av «verneflåten». De aller fleste av disse og de resterende 25% som ikke er medlem i NFF driftes og eies av frivillige lag og foreninger, stiftelser og enkeltpersoner. Fartøyene er i stor grad avhengig av tilskudd og bidrag for å holdes flytende og i bruk.

For fartøyvernet er fire poster under Klima- og miljødepartementet essensielle for ivaretakelsen av vår flytende kulturarv, immateriell kulturarv, materialkunnskap og kunnskap om driften av fartøyene og sammenhengen med kulturmiljøer på land.

Kap. 1429 post 74 tilskudd til fartøyvern

Kap. 1429 post 75 tilskudd til fartøyvernsentrene

Kap. 1429 post 77 tilskudd til verdiskaping og kompetansearbeid på kulturmiljøområdet

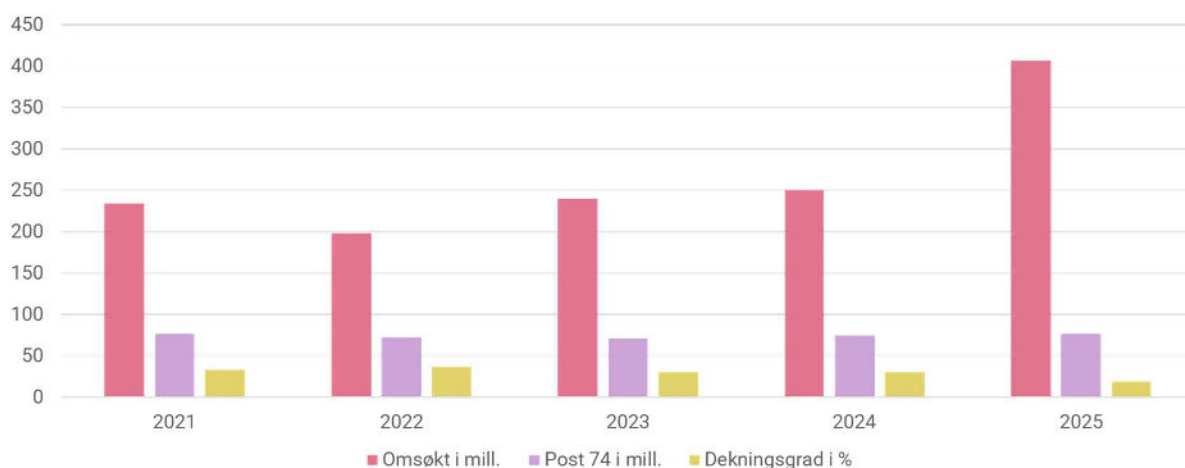
Kap. 1430 post 50 Norsk kulturminnefond

Fartøyvernet kjennetegnes av et svært stort frivillig engasjement. Det gjelder også de fartøyene som eies av museer, marinene og ander offentlige instanser. Uten innsatsen til opp mot ti tusen frivillig ville vi hatt veldig få flytende kulturminner. **De offentlige tilskuddene er helt avgjørende for at verneflåten skal kunne holdes i hevd. Frivillige organisasjoner, private eiere, stiftelser og institusjoner er avhengig av de offentlige bidragene i kombinasjon med en stor frivillig innsats.**

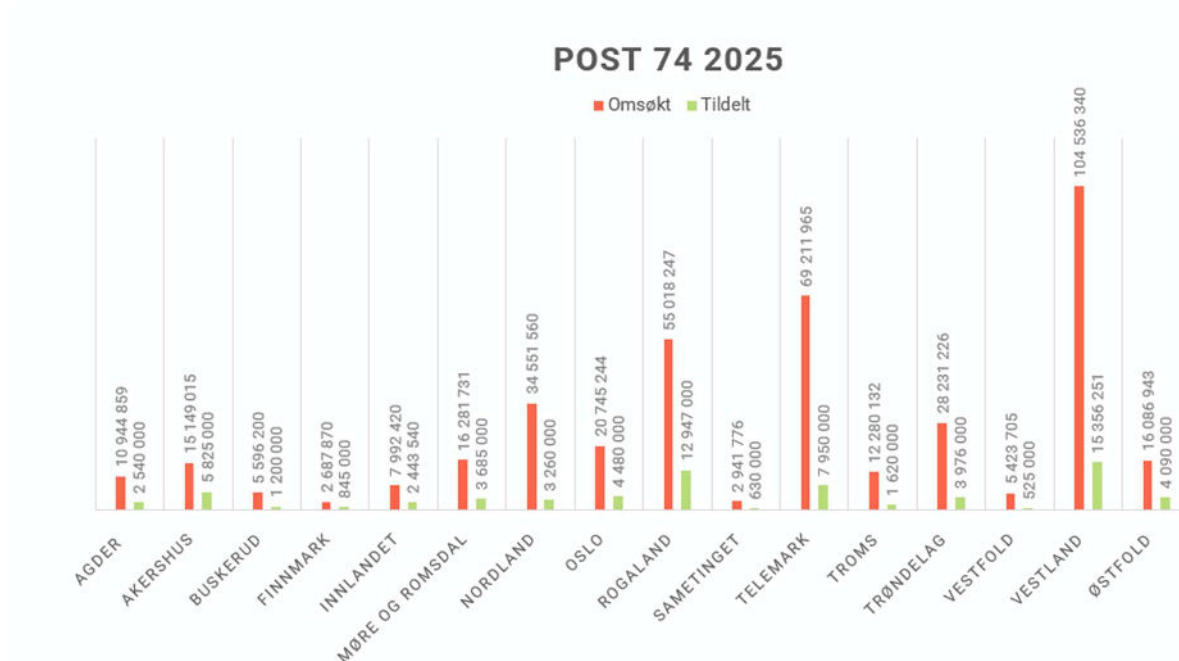
Kap. 1429 post 74 tilskudd til fartøyvern

De siste årene har tilskuddene til fartøyvernet blitt mindre om mindre. Dette understrekes i «Nye mål i kulturmiljøpolitikken» Meld. St. 16 (2019-2020) hvor målene for 2020 for fartøyvern ikke ble nådd. Kun 19% av fartøyene i bevaringsprogrammet den gang hadde et ordinært vedlikeholdsnivå og 56% hadde et betydelig behov for tiltak og utbedring.

Situasjonen etter 2020 har forverret seg betraktelig. Dekningsgraden av behovene i søknader om støtte fra Kap. 1429 post 74 har sunket hvert eneste år fra rundt tretti prosent i 2020 til rundt tyve i 2025. Samtidig har summen på Kap. 1429 post 74 hatt en minimal økning. Fra budsjettet 2025 til budsjettforslaget 2026 har det ikke vært noen økning. Dette på tross av regjeringen anslår en pris og lønnsvekst på over 4%.

For noen av fylkene er den samlede tildelingen fra Kap. 1429 post 74 i 2025 nesten ned mot 10% av de omsøkte summene

For å kompensere for pris og lønnsveksten de siste årene og det økte behovet bør Kap. 1429 post 74 økes fra 76, 472 millioner i 2025 (tilsvarende forslag i for 2026) til 115 millioner kroner i 2027.

Det er i dag et enormt etterslep på grunn av synkende bidrag til fartøyvernet. I tillegg til en økning av tilskudd over kap. 1429 post 74 ber vi om at det settes av 25 millioner kroner årlig til å ta igjen etterslep og finansiere større «nasjonale» satsninger som har vært tapere i samband med regionaliseringen.

Kap. 1429 post 75 tilskudd til fartøyvernssentrene

De nasjonale fartøyvernssentrene utgjør en unik del av norsk kompetanseinfrastruktur innen kulturarv og kulturbasert verdiskaping. Håndverkerne og fagmiljøene bidrar direkte til stortingets mål om å ta vare på og videreføre tradisjonshåndverk, skaper arbeidsplasser i distriktene, og styrker bærekraftig bruk av kulturarven. Fartøyvernssentrene har avgjørende betydning for å kunne nå Riksantikvarens håndverksstrategi og Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø.

Samfunnsoppdraget deres er å bygge og dele kompetanse, drive opplæring, rådgiving, restaurere og vedlikeholde. Fartøyvernssentrene har utdannet nærmere hundre lærlinger siden starten i 1997, og driver aktiv kursvirksomhet i hele landet. Dessuten driver sentrene praktisk samarbeid med andre profesjonelle aktører, som verft, båtbyggerier og lsegran fartøyvern.

For fartøyvernet er de nasjonale fartøyvernsentrene svært viktige for å opprettholde standarden på dokumentasjonen av fartøyene og arbeidet, videreføre utdøende håndverkstradisjoner og tilgang på anlegg og fasiliteter for fartøyene. Vi ber derfor om at tilskuddet over kap. 1429 post 75 tilskudd til fartøyvernsentrene økes til 25 millioner kroner i 2027.

Kap. 1429 post 77 tilskudd til verdiskaping og kompetansearbeid på kulturmiljøområdet

Regjeringens «Bevaringstrategien for kystens kulturmiljø» bidrar til å strukturere, samordne og organisere innsatsen slik at virkemidlene ses i sammenheng. Det samme gjelder «Bevaringstrategien for landbrukets kulturmiljø» og de kommende strategiene for industri og næring, og samferdsel. Alle disse involverer på sin måte fartøyvernet. Landbruket gjennom tilgangen på trevirke til fartøyene, de to siste med sammenhenger og anlegg på land samt håndverkstradisjoner. Spesielt er de viktige slippene med små hjørnestensbedrifter og kaianlegg livsviktige for fartøyvernet.

Vi ber derfor om at tilskuddet over Kap. 1429 post 77 tilskudd til verdiskaping og kompetansearbeid på kulturmiljøområdet økes til 40 millioner kroner i 2027.

Kap. 1430 post 50 Norsk kulturminnefond

Interessen for å søke Kulturminnefondet har aldri vært større. Fra og med 2021 har også bevegelige kulturminner adgang til å søke fondet. Dette bidrar til et bredere engasjement, interesse og begeistring for vår felles kulturarv. Denne posten bør derfor økes betydelig for å oppmuntre og møte innsatsen i det private bevaringsarbeidet. Kulturminnefondet spiller en sentral og styrket rolle i bevaringen av fartøy. En særlig fordel er at fondet også gir tilskudd til verneverdige fartøy som ikke er fredet eller har inngått et avtalefestet vern. I 2025 har Kulturminnefondet opplevd en nedgang i overføringene fra statsbudsjettet. Dette bidrar over tid til at det samlede tilskuddet til fartøyvern minsker ytterligere.

Vi ber der for om at Kap. 1430 post 50 Norsk kulturminnefond økes til 170 millioner i 2027.

Fartøyvernet og samfunnsverdien

Fartøyene og arbeidet som legges ned i vedlikehold av disse bidrar lokalt og regionalt til ivaretagelse av kulturhistoriske steds kvaliteter som igjen styrker attraktive bo- og leveområder «bo- og blilyst».

De er særlig viktige for kommuner som sliter med fraflytting og nedgang i folketallet. Der fartøy, slipper og verksteder spiller på lag, bidrar fartøyvernet til å opprettholde distriktsarbeidsplasser og videreføring av håndverkstradisjoner og kunnskap om drift og bruk av noen av våre viktigste kulturminner.

Det frivillige arbeidet rundt og med fartøyene bidrar ikke bare til styrket tilhørighet til lokalmiljøene. Men også styrket livskvalitet, trivsel og folkehelse. Fartøyene selv har stor betydning for reiselivet som bevegelige deler av kystkulturlandskapet der mennesker kan, se berører, lukte og være ved og på viktige kulturhistoriske objekter i kulturmiljøene sine. Fartøyene skaper verdier for samfunnet ved å gjøre lokalsamfunn, tettsteder og byer attraktive for reiselivet og annen næring. Bevaring av de fredede og vernede fartøyene er i stor grad med på å styrke folks tilhørighet. Den er miljø- og klimavennlig gjennom ombruk og gjenbruk.

Verneflåten kan være viktige brikker i totalberedskapen. De er alle «lavteknologiske». Mange har framdriftsmaskineri som kun trenger vann og ved. De ligger ved og er med på å opprettholde perifere havne- og verkstedsfasiliteter. Ikke minst er de viktige i folks psykologiske beredskap og kognitive forståelse av kulturmiljøene de lever i.

Fartøyvernet bidrar også til å ivareta våre forpliktelser overfor UNESCO sin Konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven som har maritime håndverk på deres liste over truede håndverk samt den nordiske klinkbyggertradisjonen som er på UNESCO sin representative liste over menneskehetens immaterielle kulturarv. I tillegg er fartøyvernet en sterk bidragsyter i arbeidet med å oppfylle Europarådets rammekonvensjon om kulturarvens verdi for samfunnet (Faro konvensjonen) hvor alle skal ha rett til å ta del i den kulturarv som de selv velger. Fartøyvernet bidrar også til å nå flere av FN's bærekrafts mål. Blant annet klimamålene. Mange fartøy i verneflåten er seilskuter. De består av få kortreiste komponenter som trevirke, tjære og terpentin utvunnet av furu samt gjenbruk av deler.

Alle partiene på stortinget har kulturarv og kulturminnevern på sine program. Særlig knyttet til frivillig arbeide og kulturmiljøenes rolle og betydning for folks identitet, tilhørighet og livskvalitet. I partiprogrammene trekkes betydningen av kulturminner for reiselivet og annen verdiskaping gjennom kulturnæring, ivaretagelse av håndverkstradisjoner, opplevelse og som en del av folks friluftsliv. Folkehelseperspektivet settes også i sammenheng med det frivillige arbeidet med kulturminner.

Oppsummering

Over tid har det samlede tilskuddet og i særdeleshet tilskuddet over Kap. 1429 post 74 sunket sett i forhold til det økte behovet, pris og lønnsvekst. For å opprettholde det frivillige engasjementet, oppfylle forpliktelser knyttet til kulturminner og -miljøer, sikre distriktsarbeidsplasser mv., ber vi om at følgende poster økes til de angitte summene nedenfor på statsbudsjettet for 2027:

Kap. 1429 post 74 tilskudd til fartøyvern 115 millioner kroner.

Kap. 1429 post 74 tilskudd til fartøyvern får ytterligere 25 millioner kroner til en årlig avsetning til finansiere større «nasjonale» satsninger.

Kap. 1429 post 75 tilskudd til fartøyvernssentrene 25 millioner kroner.

Kap. 1429 post 77 tilskudd til verdiskaping og kompetansearbeid på kulturmiljøområdet 40 millioner kroner.

Kap. 1430 post 50 Norsk kulturminnefond 170 millioner.

Med vennlig hilsen

B. Kjartan Fønstelien
Generalsekretær
Norsk Forening for Fartøyvern
0047 915 48 909

www.norsk-fartoyvern.no